

УДК: 339.132.2:663.5 (477.44)

Мельничук О.І.

аспірантка кафедри менеджменту і маркетингу
Одеський державний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ПІДПРИЄМСТВАМИ ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ДЕРЖАВНОГО ОБ'ЄДНАННЯ „ПОДІЛЛЯСПИРТ”

Анотація

В статті проаналізовано наявність та використання виробничих потужностей спиртових заводів Вінницького обласного державного об'єднання „Поділляспирт” та можливі шляхи нарощення обсягів виробництва спирту.

Ключові слова

Виробничі потужності, спирт, сировина, ефективність, обсяг виробництва.

Вступ

Історично склалося так, що в промисловому виробництві Поділля провідне місце посіла харчова промисловість. На початку 19 ст. на її частку припадало 85 відсотків всього виробництва. В колишній Подільській губернії в 90-тих роках 19 ст. було 103 спиртових, 51 цукровий, 18 пивоварних заводів, 3537 млинів [1, с.7].

Спиртова галузь завжди давала великий прибуток державі. А Поділля мало сировину для виробництва спирту – цукровий буряк, пшеницю, кукурудзу, картоплю (близько 50% усіх посівних площ зайнято під зерновими культурами, серед них насамперед озима пшениця, а також кукурудза та зернобобові; основна технічна культура району – цукрові буряки, за їх валовими зборами область посідає перше місце в країні (до 30%), крім того, відходи цукрових заводів – меляса, яка теж йшла на виробництво спирту [2.]. Тому на Вінниччині на початку 19 ст. була така кількість спиртових і винокурних заводів. Продукція реалізовувалась за кордон, а частина до Російської імперії.

Сьогодні ситуація майже не змінилася. Вінницька область посідає перше місце як за кількістю спиртових заводів (12), так і за їх виробничими потужностями (близько 10 млн. дал. на рік) [3.].

Однак після розпаду Радянського Союзу, у зв'язку із втратою традиційних ринків збуту, розвиток спиртової галузі України зазнає значних труднощів. Виробничі потужності спиртових заводів використовуються менше, ніж наполовину, застаріла технологія виробництва, знос обладнання складає близько 80%, і в результаті – відсутність прибутку, зменшення кількості робочих місць. Саме тому дослідження стану використання виробничих потужностей підприємств спиртової галузі Вінницької області є актуальним як з наукової, так і з прикладної точки зору.

Матеріал і методика досліджень

Дослідження проводиться на основі статистичних даних ВОДО „Поділля-спирт”, статистичного щорічника України, підручників та фахових статей, з використанням аналітичного, статистичного, логічного та історичного методів.

Результати досліджень

Серед областей України, які спеціалізуються на виробництві спирту, Вінницька область займає левову частку, як за виробничими потужностями, так і за реальними обсягами виробництва. Однак, протягом останніх років спостерігаються значні зміни у діяльності спиртових заводів області, зокрема великої уваги потребує проблема використання наявних потужностей.

Проаналізуємо наявні виробничі потужності спиртових заводів області (таблиця 1.)

Таблиця 1.
Виробничі потужності спиртових заводів ВОДО “Поділляспирт”

Спиртозаводи	Виробнича потужність, до 2002 року, включно		Виробнича потужність, з 2003 року	
	тис. дал.	%	тис. дал.	%
Мелясні	7197,0	61,9	4315,0	43,8
Зернові	3967,0	38,1	5030,6	56,2
Разом	11624,0	100,0	9858,6	100,0

Дані таблиці 1 свідчать про те, що відбулися значні зміни у структурі виробничих потужностей мелясних і зернових спиртових заводів, оскільки деякі заводи області перейшли на зернову схему виробництва спирту. Причиною цього стало зменшення кількості меляси, через скорочення обсягів виробництва цукру та посівів цукрових буряків. Так, якщо до 2002 року питома вага мелясних спиртових заводів становила 61,9%, а зернових – 38,1%, то вже у 2003 році частка мелясних заводів у загальній потужності області зменшилась до 43,8%, а зернових – зросла до 56,2%. Необхідно також зазначити, що у зв'язку із зменшенням ринків збуту загальна виробнича потужність спиртових заводів області, починаючи з 2003 року зменшилась на 1765,4 тис. дал.

Із п'яти мелясних спиртових заводів найбільш потужними у виробничому плані до 2003 року були Барський та Тростянецький спиртові заводи – відповідно частка їх становила 35,5% та 33,4%, потім Уладівський, Гайсинський та Юрківецький – 11,6%, 11,5% та 8,0% (табл. 2). Однак, з 2003 року питома вага Барського спиртового заводу зменшилась до 29,0%, а Тростянецького – до 19,1%. Однак, частка Уладівського, Гайсинського та Юрківецького спиртових заводів, враховуючи зменшення виробничих потужностей мелясних спиртових заводів, збільшилась відповідно до 19,4%, 19,1% та 13,4%.

Таблиця 2.

Структура мелясних спиртових заводів ВОДО „Поділляспирт”

Спиртозаводи (мелясні)	Виробнича потужність, до 2002 року, включно	Виробнича потужність, з 2003 року
	%	%
1.Барський	35,5	29,0
2.Тростянецький	33,4	19,1
3.Уладівський	11,6	19,4
4.Гайсинський	11,5	19,1
5.Юрківецький	8,0	13,4
Разом	100,0	100,0

Аналізуючи використання виробничих потужностей мелясних спиртових заводів об'єднання протягом останніх 7 років (табл. 3), варто звернути увагу на те, що всі підприємства працюють, використовуючи свої потужності, в середньому, лише на 23%, однак спостерігається чітка тенденція до нарощення обсягів виробництва. Так, якщо у 1999 році виробничі потужності Барського спиртового заводу були задіяні лише на 18,0%, то вже у 2005 році – на 72,4%. Аналогічна ситуація і на Гайсинському та Юрківецькому заводах. Якщо у 1999 році Гайсинський спиртовий завод не працював зовсім, у 2000 році його потужності використовувалися на 17,4%, то у 2005 році наявні потужності були задіяні на 82,0%. Юрківецький спиртовий завод за рахунок освоєння нових видів продукції збільшив завантаження своїх виробничих потужностей у 2005 році до 56,4%. Проблема постає із Тростянецьким та Уладівським спиртовими заводами, потужності яких останні два роки використовувалися лише на 6,9% та 7,5%, і 13,2% та 4,1% відповідно.

Таблиця 3.

Використання виробничих потужностей мелясних спиртових заводів ВОДО “Поділляспирт”, %

Спиртозаводи (мелясні)	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.
1.Барський	18,0	16,9	12,1	11,2	21,0	39,3	72,4
2.Тростянецький	20,0	24,2	17,8	12,7	44,5	6,9	7,5
3.Уладівський	0,0	7,0	15,8	20,8	12,9	13,2	4,1
4.Гайсинський	0,0	17,4	48,8	44,0	47,2	28,9	82,0
5.Юрківецький	17,7	11,9	22,7	19,1	2,7	7,7	56,4
Разом	14,5	17,9	19,5	17,2	26,5	22,0	46,4

Ситуація із використанням виробничих потужностей зерновими спиртовими заводами в області дещо краща. Як свідчать дані таблиці 4, починаючи з 2003 року, структура виробничих потужностей зернових спиртових заводів дещо змінилася. Так, частка Немирівського і Овечацького заводів збільшилась відповідно з 22,4% до 33,2% та з 12,3% до 14,7%, а всіх інших заводів зменшилась, зокрема, Мартинівського - з 22,4% до 16,6%, Бершадського – з 17,0% до 14,7%, Чечельницького – з 13,6% до 10,7%,

Бджільнянського – з 12,3% до 10,1%. Найбільш потужними є Немирівський та Мартинівський спиртові заводи, частка яких становить відповідно 33,2% та 16,6%

Таблиця 4.
Структура зернових спиртових заводів ВОДО „Поділляспирт”

Спиртозаводи (зернові)	Виробнича потужність, до 2002 року, включно	Виробнича потужність, з 2003 року
	%	%
1. Немирівський	22,4	33,2
2. Мартинівський	22,4	16,6
3. Бершадський	17,0	14,7
4. Чечельницький	13,6	10,7
5. Бджільнянський	12,3	10,1
6. Овечацький	12,3	14,7
ВСЬОГО	100,0	100,0

Із шести діючих зернових спиртових заводів п'ять використовують свої виробничі потужності майже стовідсотково (таблиця 5) це - Немирівський, Бершадський, Бджільнянський, Овечацький та Мартинівський спиртові заводи.

Таблиця 5.
Використання виробничих потужностей зернових спиртових заводів
ВОДО „Поділляспирт”

Спиртозаводи (зернові)	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.
1. Немирівський	23,2	65,7	91,5	118,5	75,3	83,0	100,0
2. Мартинівський	8,3	31,2	57,7	83,6	34,6	24,6	70,1
3. Бершадський	19,5	67,4	106,8	100,7	78,9	84,4	100,0
4. Чечельницький	0,0	20,9	38,9	40,7	16,4	10,2	5,1
5. Бджільнянський	0,0	36,6	54,3	59,7	72,1	64,8	100,0
6. Овечацький	0,0	9,2	56,6	69,5	64,4	66,0	82,8
Разом	10,3	41,3	69,8	75,2	57,5	61,3	82,3

Лише на Чечельницькому заводі, починаючи з 2003 року спостерігається зменшення завантаження виробничих потужностей. Так, якщо у 2002 році потужності заводу використовувались на 40,7%, то вже у 2005 році – лише на 5,1%.

Ситуація неповного використання виробничих потужностей окремими підприємствами ВОДО „Поділляспирт” зумовлена частково і тим, що за кожним спиртовим заводом закріплені чітко визначені виробники лікеро-горілчаної продукції, які отримують у них спирт. Їх визначає централізовано концерн „Укрспирт”. Враховуючи органолептичні характеристики мелясного та зернового спиртів формується попит на них. У лікеро-горілчаному виробництві більше використовується зерновий спирт, а для інших галузей -

– мелясний.

Висновки і перспективи досліджень

Отже, в результаті проведених досліджень було виявлено, що реальне використання потужностей спиртовими заводами ВОДО „Поділляспирт” не відповідає потенційним можливостям. Тому, необхідно надати більшої самостійності спиртовим заводам у здійсненні їх господарської діяльності.

Це дасть можливість розширити ринки збуту продукції заводів, освоїти виробництво нових видів продукції з використанням спирту, як наприклад рідина для миття скла. А держава повинна зосередити свої зусилля на впровадженні в дію програми по використанню сумішевих бензинів.

Оскільки спиртові заводи розташовані у зонах сільськогосподарської сировини, необхідно також налагодити тісний зв'язок із сільськогосподарськими підприємствами, які можуть у своїй діяльності використовувати відходи спиртового виробництва.

І найголовніше, лише вихід України на стабільний західний ринок етанолу, а також і на інші зарубіжні ринки, дасть змогу підвищити ритмічність роботи та культуру виробництва, нормалізувати економічний стан галузі.

Список літератури

1. А. Степаненко. „Людина, яка мала мужність сказати „ні””. – Жмеринка - Вінниця. – 1995. – 35 с.
2. Статистичний щорічник України за 2004 рік.
3. Статистична звітність ВОДО „Поділляспирт” за 1999-2005 роки
4. Технологія спирту / В.Л. Яровенко, В.А. Маринченко, В.А. Смірнов та ін. Під. ред. проф. В.Л. Яровенка. - В.: 2003. - 464 с.
5. Г. Шматкова, О. Маховка. Інноваційний шлях розвитку: напрями підвищення ефективності підприємств спиртової галузі України // Харчова і переробна промисловість. – 2005. - №11. – с.8-10

Аннотация

В статье проанализированы производственные мощности спиртовых заводов Винницкого областного государственного объединения „Подольеспирт” в целом, а также меласных и зерновых в частности, имеющееся состояние их использования и возможные пути наращивания объемов производства.

Ключевые слова

Производственные мощности, спирт, сырье, эффективность, объем производства.

Annotation

The article runs, in the Vinnitsky Regional State Union was conduct to analysis the presence and use the power of production of alcoholic factories, and, also, the possible ways of increase the volume of alcohol production.

Notes

Power of production, alcohol, raw material, efficacy, volume of production.